

MILIONOVÁ BANKOVKA

Mark Twain

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

Milionová bankovka

Mark Twain

Přeložil Zdeněk Urbánek

Znění tohoto textu vychází z díla [Milionová bankovka](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Olomouci v Praze v roce 1993. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Mark Twain: Milionová bankovka), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 8. 4. 2022.

Když mi bylo sedmadvacet let, byl jsem úředníkem u dohazovače důlních pozemků v San Francisku a odborně jsem se vyznal ve všem, co je třeba vědět při finančním podnikání. Byl jsem na světě sám a na obživu jsem neměl nic jiného než vlastní hlavu a dobrou pověst; ale obojí mi slibovalo, že nakonec dosáhnu jmění, a já byl těmi vyhlídkami zcela spokojen.

Po sobotním obědě patřil můj čas jen mně a zvykl jsem si trávit jej na malé plachetnici v zálivu. Jednou jsem se odvážil příliš daleko a odneslo mě to na moře. Když se už stmívalo a skoro mě opustila všechna naděje, zachránila mě dvoustěžňová loď plující do Londýna. Byla to dlouhá a bouřlivá plavba a dovolili mi, abych si cestu zaplatil prací jako plavčík. Když jsem v Londýně vstoupil na břeh, měl jsem šaty potrhány a ušpiněny a v kapse mi zbýval jediný dolar. Ten peníz mi stačil opatřit jídlo a přístřeší na čtyřicet hodin. Příštích čtyřicet hodin jsem se musel bez jídla a přístřeší obejít.

Asi v deset hodin příštího dopoledne jsem se v potrháných šatech a hladový vlekl po náměstí Portland Place, když tu jakési dítě, jež tudy táhla chuva, odhodilo do strouhy velikou sladkou hrušku – jen jedinkrát do ní kouslo. Samozřejmě jsem se zastavil a toužebně se zadíval na ten ušpiněný poklad. Sliny se mi sbíhaly v ústech, žaludek dychtil po té hrušce a celá moje bytost o ni žadonila. Jakmile jsem však vykročil, abych ji zvedl, vždy odhalil můj záměr zrak některého z mimojdoucích a já se samozřejmě napřímil, zatvářil jsem se lhostejně a předstíral, že mě ani nenapadlo na tu hrušku myslet. Tohle se několikrát opakovalo a nemohl jsem hrušku zvednout. Začal jsem právě být dost zoufalý, abych už překonal stud a sáhl po té hrušce, když tu se za mými zády otevřelo okno a promluvil z něho jakýsi pán:

„Vstupte sem, prosím.“

Vpustil mě vrátný v přepychové livreji a byl jsem uveden do nádherné místnosti, kde seděla dvojice starších pánů. Poslali sluhu ven a vybídli mě, abych usedl. Dojedli právě snídani a pohled na její zbytky mě takřka přemohl. Div jsem se nezbláznil, když jsem viděl jídlo tak blízko, ale nevyzvali mě, abych ochutnal, a tak jsem tu trýzeň musel snést, jak jsem nejlépe dokázal.

O chvílku dřív tu došlo k něčemu, co já se dověděl až za hezkou řádku dní, ale vám o tom povím hned. Ti dva starší bratři se před dvěma dny důkladně pohádali a nakonec dospěli k dohodě, že spor rozhodne sázka, jak už je u Angličanů zvykem, má-li se cokoli vyřešit.

Snad si vzpomínáte, že Anglická banka kdysi vydala dvě bankovky v hodnotě milionu liber, kterých mělo být použito pro nějaké zvláštní účely u příležitosti jakéhosi státního obchodu s cizí zemí. Z nějakého důvodu bylo použito jen jedné z těchto bankovek, která pak byla znehodnocena; druhá byla dosud uložena v sklepeních banky. Nu a ti bratři přišli v rozhovoru na to, že by rádi věděli, jak by asi dopadl naprosto počestný, inteligentní cizinec, který by se octl v Londýně bez jediného přítele a neměl by žádné jiné peníze, jen tu bankovku v hodnotě milionu liber, o níž by nemohl podat vysvětlení, jak ji získal. Bratr A prohlásil, že by takový člověk zemřel hladem; bratr B to popíral. Bratr A prohlásil, že by ji nemohl udat v žádné bance ani kdekoli jinde, poněvadž by ho na místě zatkli. Tak se spolu hádali, až bratr B řekl, že je ochoten k sázce – dá dvacet tisíc liber na to, že se ten člověk, ať se stane cokoli, uživí z toho milionu třicet dní a nezavrou ho. Bratr A ho vzal za slovo. Bratr B šel do banky a koupil tu bankovku. Prostě jako pravý Angličan; smělý až do morku kostí. Pak nadiktoval dopis, který jeden z jeho úředníků napsal úhledným krasopisem, a oba bratři potom seděli celý den u okna a vyhlíželi toho pravého, jemuž by jej odevzdali.

Viděli mnoho počestných tváří, které nebyly dost inteligentní, mnoho tváří inteligentních, ne však dost počestných; viděli mnoho

lidí, kteří měli obě tyto vlastnosti, ale nebyli dost chudí, nebo byli dost chudí, ale nebyli cizinci. Vždycky něco chybělo, až jsem přišel já; shodli se, že splňuji všechny požadavky, a tak mě jednomyslně vybrali, a teď jsem tu tedy čekal, až se dovím, proč mě zavolali dovnitř. Začali se mě vyptávat, kdo vlastně jsem, a brzy znali celý můj příběh. Konečně mi pak řekli, že se jim hodím pro jejich záměr. Prohlásil jsem, že mě to upřímně těší, a zeptal jsem se, jaký je to záměr. Jeden z nich mi podal obálku a řekl, že vysvětlení najdu uvnitř. Chystal jsem se ji otevřít, ale zarazil mě; mám si prý vzít dopis domů a pečlivě si jej přečíst bez spěchu i unáhlenosti. Vrtalo mi hlavou, o co jde, a byl bych si o tom rád pohovořil, ale jim se nechtělo; rozloučil jsem se tedy, uražen a ponížen tím, že jsem se tu zřejmě stal terčem nějakého žertu, ale poněvadž jsem nebyl v postavení, které by mi dovolovalo oplácet urážky ze strany bohatých a mocných stejnou mincí, musel jsem se s tím smířit.

Byl bych tu hrušku teď zvedl a byl bych ji snědl před celým světem, ale byla pryč; vinou té nešťastné záležitosti jsem tedy o ni přišel a tím se moje pocity vůči oněm dvěma mužům nezmírnily. Jakmile ten dům už nebyl na dohled, otevřel jsem obálku a spatřil, že jsou v ní peníze! To si můžete myslet, že se moje mínění o těch mužích rázem změnilo! Neztrácel jsem už ani okamžik, zastrčil jsem dopis i peníze do kapsy u vesty a odebral se do nejbližší levné jídelny. A taky jsem toho spořádal. Když jsem už víc nemohl, vytáhl jsem peníze, rozložil bankovku, podíval se na ni a bezmála jsem omdlel. Pět milionů dolarů! Hlava se mi pořádně zamotala.

Jistě jsem celou minutu seděl omráčen a mžoural na bankovku, než jsem se doopravdy vzpamatoval. A ze všeho nejdřív jsem si pak všiml hospodského. Hleděl na bankovku a stál jako zkamenělý. Tělem i duší vyjadřoval zbožnou úctu, ale vypadal, jako by nemohl pohnout rukama ani nohama. Za okamžik jsem si věděl rady a vykonal jediný rozumný čin, který se dal vykonat. Napřáhl jsem k němu ruku s bankovkou a bezstarostně řekl:

„Rozměňte mi to, prosím vás.“

Začal se chovat opět normálně a tisíckrát se mi omlouval, že nemá za takovou bankovku drobné, a nedokázal jsem ho přimět, aby ji vzal do ruky. Chtěl se na ni jen dívat, pořád se na ni jen dívat; hleděl na ni, jako by se nemohl dosytit, ale dotknout se jí nechtěl, jako by to bylo něco příliš svatého, aby se toho směly dotýkat ruce ubohého smrtelníka. Řekl jsem:

„Je mi líto, že vás obtěžuji, ale nemohu jinak. Rozměňte mi to, prosím vás; nic jiného nemám.“

Ale odpověděl, že na tom nezáleží; byl ochoten nechat tu maličkost najindy. Řekl jsem mu, že patrně hodně dlouho nebudu nikde tady nablízku, ale odpověděl, že to nevádí, počká, ba co víc, mohu u něho kdykoli sníst, co se mi zachce, a účet zůstane otevřen, jak dlouho si budu přát. Prý doufá, že se nemusí bát důvěřovat pánovi tak bohatému, jako jsem já, a to jen proto, že si rád zažertuji a baví mě vystřelit si z lidí tím, jak se oblékám. V té chvíli vstupoval další host a hospodský mi naznačil, abych to obludné zjevení ukryl; pak se mi klaněl, dokud jsem nebyl ze dveří, a já se rovnou vydal do onoho domu a k oněm bratřím, abych omyl, k němuž došlo, napravil dřív, než po mně začne slídit policie a dopomůže mi k tomu. Byl jsem důkladně znepokojen, vlastně mi to nahnalo hodně strachu, i když jsem se ničeho zlého nedopustil; ale znal jsem lidi dost dobře, abych věděl, jak to dopadne, když zjistí, že dali nějakému tulákovi milionovou bankovku místo bankovky jednolibrové: strašně se rozvztekaají na toho tuláka, třebaže by se spíš měli zlobit na svou krátkozrakost. Když jsem došel blíž k onomu domu, moje vzrušení začalo opadávat, protože v něm vládl naprostý klid, a já si byl skoro jist, že na omyl ještě nepřišli. Zazvonil jsem. Přišel týž sluha. Zeptal jsem se, zda jsou pánové doma.

„Odjeli.“ Řekl to povzneseně a chladně, jak je zvykem lidí jeho druhu.

„Odjeli? Kam?“

„Na cesty.“

„Ale do kterých končin?“

„Patrně na kontinent.“

„Na kontinent?“

„Ano, pane.“

„Kudy – kterou cestou?“

„To nevím.“

„Kdy se vrátí?“

„Řekli mi, že za měsíc.“

„Za měsíc! To je hrozné! Aspoň trochu mi porad'te, kam bych za nimi mohl poslat dopis. Je to nesmírně důležité.“

„To nemohu. Nemám ani ponětí, kam odjeli.“

„Musím tedy mluvit s někým z rodiny.“

„Rodina je taky pryč; už celé měsíce je někde v cizině – snad v Egyptě a v Indii.“

„Došlo k obrovskému omylu, člověče. Určitě budou do večera zpátky. Řekněte jim, že jsem tu byl, že sem budu chodit, dokud se všechno zase nespraví, a že se nemají čeho obávat.“

„Vyřídím jim to, jestliže se vrátí, ale nečekám je. Řekli mi, že se nejpozději za hodinu přijdete vyptávat, ale já vám prý musím říci, že všechno je, jak má být, a že se včas vrátí a budou vás očekávat.“

Musel jsem se tedy vzdát a odejít. Hotová záhada! Div jsem z toho nepřišel o rozum. Vrátil se „včas“. Co to má znamenat? Snad to vysvětlí dopis. Předtím jsem na ten dopis zapomněl; vytáhl jsem jej a přečetl. Stálo v něm:

Jste inteligentní a počestný muž, jak lze vidět podle vaší tváře. Domníváme se, že jste chudý a že jste cizinec. V tomto dopise najdete jistou částku peněz. Dostáváte ji jako bezúročnou půjčku na třicet dní. Ohlaste se v tomto domě na konci této lhůty. Uzavřel jsem na vás sázku. Jestliže vyhraji, dostanete jakékoli zaměstnání, které pro vás budu moci získat – to znamená kterékoli zaměstnání, o němž prokážete, že se v něm vyznáte a že jste schopni je vykonávat.

Žádný podpis, žádná adresa, žádné datum.

Octl jsem se to v pěkné kaši! Vy už víte, co tomu předcházelo, ale já to nevěděl. Byla to pro mne nerozluštitelná záhada. Neměl jsem ani ponětí, o co jde, zda mi chce někdo ublížit, nebo prokázat laskavost. Zašel jsem do parku a posadil se, že si to rozmyslím a uvážím, co teď nejlepšího podniknout.

Za hodinu moje úvahy vykrytalizovaly do tohoto závěru. Ti dva lidé to se mnou myslí možná dobře, možná špatně; to nelze blíže určit – nechme to stranou. Jsem jim pro zábavu, něco se mnou zamýšlejí, dělají se mnou experiment; ale o co jim jde, to nelze uhodnout – nechme to stranou. Uzavřeli na mne sázku, ale jakou, to nelze zjistit – nechme to stranou. Tím je vyřízeno, co nelze rozhodnout; zbývající část otázky je hmatatelná i pevná a lze ji s jistotou zařadit a označit. Požádám-li v Anglické bance, aby ve svých účtech připsali bankovku ve prospěch toho, komu patří, připíše mu ji, poněvadž ho znají, i když já ho neznám; ale zeptají se mne, jak se mi bankovka octla v rukou, a řeknu-li pravdu, samozřejmě mě zavřou do blázince, kdežto kdybych jim něco nalhal, půjdu do vězení. Stejně by skončilo, kdybych se pokusil bankovku uložit v některé jiné bance nebo kdybych si na ni chtěl vypůjčit peníze. Ať chci nebo nechci, musím toto obrovské břímě nosit při sobě až do chvíle, kdy se ti muži vrátí. Bankovka je pro mne bezcenná jako hrst popela, a přece o ni budu muset pečovat a hlídat ji, až si budu vyžebravat na živobytí. I kdybych ji zkusil někomu postoupit, nepodařilo by se mi to, neboť žádný počestný občan ani lupič by ji nepřijal a nechtěl by s ní mít nic společného. Ti dva bratři to mají v suchu. Mají to v suchu, i kdybych tu jejich bankovku ztratil nebo spálil, protože mohou dát bance příkaz, aby nic z jejich účtu nevyplácela, a banka je zajistí; ale já se zatím musím měsíc plahočit bez mzdy i zisku – pokud nepomohu vyhrát tu sázku, ať je jakákoli, a nezískám ono slíbené zaměstnání. A to bych opravdu rád získal; lidé v jejich postavení mohou poskytnout zaměstnání, které stojí za to.

Začal jsem o tom zaměstnání hodně přemýšlet. Dělal jsem si čím dál větší naděje. Bezpochyby budu dostávat velký plat. Začne to za měsíc; pak už mi bude hej. Brzy jsem se cítil jako v nebi. To už jsem se zase toulal ulicemi. Při pohledu na krejčovskou výkladní skříň jsem mocně zatoužil odhodit svoje hadry a obléknout se zase slušně. Mohl jsem si to dovolit? Ne; neměl jsem nic než milion liber. A tak jsem se přemohl a šel dál. Ale brzy mě to zase přitáhlo zpět. Pokušení mě krutě pronásledovalo. Když jsem tak mužně bojoval, jistě jsem prošel mimo tu výkladní skříň nejméně šestkrát tam a zpátky. Konečně jsem se vzdal; musel jsem. Zeptal jsem se, zda mají nějaký špatně ušitý oblek, který jim někdo vrátil. Chlapík, kterého jsem oslovil, kývl hlavou směrem k jinému chlapíkovi a neodpověděl mi. Šel jsem k tomu, kterého mi ukázal, a ten mi opět posunkem hlavy ukázal dalšího a neřekl ani slovo. Přistoupil jsem k tomu poslednímu a ten mi řekl:

„Hned jsem vám k službám.“

Čekal jsem, až vyřídí, co právě měl na práci, odvedl mě pak do zadní místnosti, přeházel hromadu odmítnutých obleků a vybral mi nejzpackanější. Oblékl jsem jej. Neseděl mi a vůbec nebyl hezký, ale byl nový a chtěl jsem ho už mít; a tak jsem nechal vši kritiky a poněkud ostýchavě jsem řekl:

„Moc by se mi hodilo, kdybyste na peníze mohli několik dní počkat. Nemám u sebe drobné.“

Ten chlapík nasadil svrchovaně sarkastický výraz a řekl:

„Tak vy nemáte? To jsem ovčem ani nečekal. Věděl jsem hned, že pání jako vy nosí u sebe jen velké peníze.“

Podráždilo mě to a řekl jsem:

„Příteli, neměl byste soudit cizího člověka podle toho, co má na sobě. Mohu ten oblek zaplatit; nechtěl jsem vás jen obtěžovat, abyste mi musel dávat zpátky na velkou bankovku.“

To ho trochu usadilo, ale přesto řekl ještě dost nafoukaně:

„Nechtěl jsem se vás nijak zvlášť dotknout, ale když už jde o výčitky, mohl bych vám odpovědět, že jste si hned nemusel dělat těž-

kou hlavu, jestli vám můžeme nebo nemůžeme rozměnit bankovku, kterou snad máte u sebe. My vám ji totiž můžeme rozměnit.“

Podal jsem mu bankovku a řekl jsem:

„Nu dobře, omlouvám se.“

Přijal ji s úsměvem, s jedním z těch širokých úsměvů, které se rozprostírají po celé tváři, mají záhyby, rýhy, křivky a vypadají jako ono místo na rybníce, kam byste hodili cihlu; jakmile pak na bankovku pohlédl, tento úsměv zmrzl, zežloutl a vypadal jako ty zvlněné, plazivé plochy ztuhlé lávy, která zůstala rozprostřena po nevelkých rovných místech na svahu Vesuvu. Dosud nikdy jsem neviděl úsměv tak strnulý a ustálený. Ten člověk tam stál s bankovkou v ruce, tvářil se, jak jsem vylíčil, a tu se přihnul majitel, aby se podíval, co se děje, a úsečně řekl:

„Tak co je tu? Co se děje? Něco neklape?“

Odpověděl jsem: „Nic zlého. Čekám na drobné.“

„Mrskni sebou, Tode; dej mu ty drobné, dej mu honem drobné.“

Tod odsekl: „Dej mu drobné! To se vám snadno řekne, pane; ale podívejte se na tu bankovku.“

Majitel se podíval, tiše, výmluvně hvízdal, pak se sklonil k hromadě odmítnutých obleků, začal je ze všech stran přehazovat a celou tu dobu vzrušeně hovořil jakoby sám k sobě:

„Prodat výstřednímu milionáři takovýhle nemožný oblek! Tod je hlupák – od narození hlupák. Vždycky něco takového provede. Všecky milionáře vždycky od nás odežene, poněvadž neumí a nikdy neuměl rozeznat milionáře od tuláka. Tak, tady je ta věcička, kterou hledám. Co máte na sobě, to si teď svlékněte, pane, a hoďte to do ohně. Laskavě si oblékněte tuhle košili a tyhle šaty; to je ono, to je přesně ono – prosté, drahé, nenápadné, zkrátka vévodsky vznešené; dělali jsme to na objednávku pro jednoho cizího vladaře – znáte ho možná, je to Jeho Výsost Hospodar z Halifaxu; musel to u nás nechat a vzít si smuteční šaty, poněvadž mu měla umřít matka – nakonec neumřela. Ale to nevadí; nemůžeme vždycky mít, co bychom – co

by – hled'me, kalhoty padnou, sedí vám kouzelně, pane; teď vestu, vida, jako ulitá; a teď kabát – jen se na sebe podívejte! Dokonalé – naprosto dokonalé! Co živ jsem neviděl takovou nádheru!“

Vyjádril jsem uspokojení.

„Správně, pane, zcela správně; prozatím to na výpomoc stačí, to musím říci. Ale jen si počkejte, až uvidíte, co vám ušijeme na míru. Tode, vezmi si pero a knihu; pospěš si. Délka nohou 80 –“ a tak dále. Než jsem mohl něco namítnout, změřil mě a dával příkazy, jaké mi mají ušít večerní šaty, jaké odpolední, jaké košile a vůbec všechno možné. Když jsem se konečně dostal ke slovu, řekl jsem:

„Ale já si to nemohu objednat, milý pane, pokud mi nemůžete poskytnout úvěr na neurčitou dobu nebo mi tohle nerozměníte.“

„Na neurčitou dobu! To je slabé slovo, pane, příliš slabé slovo. Na věky věků – to je to pravé slovo. Tode, tyhle věci musíš popohnat a bez meškání je pak pošleš na adresu tohoto pána. Menší zákazníci ať počkají. Zapiš si pánovu adresu a –“

„Právě se stěhuji. Stavím se tady a řeknu vám novou adresu.“

„Správně, pane, zcela správně. Okamžik, prosím – dovolte, abych vás doprovodil. Prosím – na shledanou, pane, na shledanou.“

Chápete už, co se muselo stát? Samozřejmě jsem začal kupovat, cokoli jsem potřeboval, a chtěl jsem drobné. Za pouhý týden jsem byl nádherně vybaven vším potřebným pohodlím i přepychem a ubytoval jsem se v drahém hotelu na Hanover Square. Obědval jsem tam, ale na snídane jsem věrně chodil do Harrisovy skromné jídelny, kde jsem za svou milionovou bankovku dostal první jídlo. Pomohl jsem Harrisovi na nohy. Široko daleko se rozkřiklo, že stálým hostem toho podniku je nějaký blázen z ciziny, který nosí milionovou bankovku v kapse u vesty. To stačilo. Z ubohé jídelničky, která se sotva držela nad vodou, stal se proslulý podnik, přeplněný hosty. Harris byl tak vděčen, že mi vnucoval půjčky a nedal se odmítnout, a třebaže jsem byl chudák, měl jsem tedy z čeho utrácet a žil jsem si, jako si žijí bohatí a mocní. Připadalo mi, že to už brzy

musí prasknout, ale byl jsem v tom a musel jsem buď plavat, nebo utonout. Chápejte, to pomyšlení, že hrozí katastrofa, odhalovalo vážnou, střízlivou, ba tragickou stránku postavení, které by jinak bylo jen a jen k smíchu. V noci a potmě vystupovala tato tragická stránka do popředí, varovala mě a ustavičně mi hrozila; a tak jsem sténal, převaloval se, a spánek nepřicházel. Avšak za denního světla tragický stín pobledl a zmizel a já se zrovna vznášel a byl jsem, dalo by se říci, až závatně, až opojně šťasten.

A bylo to přirozené, neboť se ze mne stala jedna z pozoruhodností světové metropole a to mi ne trochu, ale hodně zamotalo hlavu. Člověk nemohl vzít do rukou anglické, skotské ani irské noviny, aby tam nenašel jednu nebo více zmínek o „muži s milionem v kapse u vesty“, o tom, co dělal a co říkal. Zprvu se ty zmínky vyskytovaly na samém konci zpráv o různých vynikajících osobnostech; postupně jsem se vyšvihl nad rytíře, pak nad baronety, potom nad barony a tak dále, až jsem pronikl, jak moje proslulost rostla, na nejvyšší možný stupeň a tam mě trvale uváděli před všemi vévody, kteří nepatřili ke královské rodině, i před všemi církevními hodnostáři, kromě arcibiskupa z Canterbury. Ale pozor, to jsem ještě nebyl slavný; zatím jsem dosáhl jenom proslulosti. Pak nastal náhlý vzestup – jakési, abych tak řekl, pasování na rytíře –, který v jediném okamžiku proměnil pomíjivou strusku pouhé proslulosti v trvalé zlato slávy; v *Punchi* otiskli moji karikaturu! Ano, tehdy se ze mne stal někdo; moje postavení bylo zajištěno. Lidé mohli o mně dál žertovat, ale s úctou, nikoli bujně, nikoli hrubě; mohli se na mne usmívat, nesměli se mi však smát. Ten čas už minul. *Punch* mě nakreslil, jak v rozedraných hadrech potajím smlouvám se stráží koupi londýnského Toweru. Nu, dovedete si představit, jak bylo mladíkovi, kterého si předtím nikdo nevšímal – a teď najednou nemohl říci jediné slovo, aby si je lidé nepřivlastnili a všude neopakovali, nemohl vyjít do ulic, aby ustavičně neslyšel, jak letí od úst k ústům: „Tamhle jde; to je on!“, nemohl se nasnídat, aby

tomu nepřihlížel celý dav, nemohl se objevit v divadelní lóži, aby tím na sebe nesoustředil palbu tisíce lornonů. Nu, zkrátka, abych to shrnul: od rána do večera jsem tonul ve slávě.

Dokonce jsem si ponechal ty staré roztrhané šaty a tu a tam jsem se v nich objevoval, abych si dopřál starého potěšení jít zase nakupovat nějaké drobnosti, dát se urážet a umlčet pak posměvače milionovou bankovkou. Ale v tom jsem už nemohl pokračovat. Lidé znali tu výstroj z ilustrovaných časopisů tak dobře, že si mě okamžitě všimli a v davech se hrnuli za mnou, kdykoli jsem vyšel, a jestliže jsem se pokusil něco koupit, nabídl mi obchodník celý svůj sklad na úvěr dřív, než jsem mu mohl bankovku ukázat.

Asi desátého dne své proslulosti rozhodl jsem se splnit povinnost k vlasti zdvořilostí návštěvou u amerického vyslance. Přijal mě tak nadšeně, jak se v mém případě slušelo, vyčetl mi, že konám povinnou návštěvu tak pozdě, a prohlásil, že mohu získat jeho odpuštění jediné tenkrát, zasednu-li toho dne u něho při večeři na místo uvolněné tím, že jeden z pozvaných onemocněl. Řekl jsem, že přijdu, a dali jsme se do hovoru. Ukázalo se, že chodil do školy s mým otcem, že pak spolu studovali na Yaleově univerzitě a zůstali nejvřelejšími přáteli až do otcovy smrti. A tak mě pozval, abych trávil u něho v domě všechen volný čas, a já se samozřejmě nedal dvakrát nutit.

Nejen že jsem se nedal nutit; s radostí jsem přijal. Kdyby to prasklo, mohl by mě nějak uchránit před úplnou zkázou; nevěděl jsem jak, ale snad by ho něco napadlo. Bylo příliš pozdě, abych mu mohl odhalit svoje tajemství, třebaže na počátku své strašné londýnské kariéry byl bych mu je odhalil bez váhání. Ne, teď už jsem se toho nemohl odvážit; zabředl jsem už příliš hluboko, abych mohl odkrýt karty před přítelem, s nímž se znám tak krátce; ale ze svého vlastního hlediska jsem se docela dobře držel nad vodou. Abyste totiž rozuměli, hodně jsem si půjčoval, ale vždycky jsem dbal, abych si nepůjčoval nad poměry – to znamená, abych nepřekročil možnosti, které mi poskytne můj plat. Nemohl jsem ovšem vědět, jaký můj plat bude,

ale mohl jsem bezpečně odhadovat jeho výši, neboť jsem věděl, že vyhraji-li sázku, budu si moci vybrat kterékoli zaměstnání, jež mi ten bohatý starý pán bude schopen opatřit, pokud já prokáži, že je mohu vykonávat; že to prokáži, o tom jsem vůbec nepochyboval. Pokud pak šlo o sázku, ničeho jsem se nebál; vždycky jsem měl štěstí. Odhadoval jsem tedy svůj plat na šest set až tisíc liber ročně; to znamená šest set za první rok a pak rok za rokem čím dál víc, až svou zdatností získám tu vyšší částku. Dosud jsem byl dlužen jenom tolik, že se to rovnalo mému platu za první rok. Všichni se snažili půjčit mi peníze, ale pod různými záminkami jsem je odrážel; vypůjčil jsem si tedy dosud jen tři sta liber na penězích a dlužil jsem dalších tři sta liber za stravu a byt a za různé nákupy. Doufal jsem, že mi plat za druhý rok vystačí na zbytek měsíce, budu-li obezřetný a hospodárný, a umiňoval jsem si přísně o to dbát. Jakmile měsíc skončí a můj zaměstnavatel se vrátí z cest, všechno se zase spraví, protože věřitelům postoupím svůj plat za ty dva roky a rovnou se vrhnu do práce.

Na té večeri se sešla milá společnost, čtrnáct lidí. Vévoda a vévodkyně z Shoreditchu a jejich dcera hraběnka Anna Gracie Eleonora Celestýna a tak dále a tak dále de Bohun, hrabě a hraběnka z Newgate, vikomt Cheapside, lord a lady Blatherskitovi, několik lidí obojího pohlaví bez titulů, vyslanec s chotí a dcerou a přítelkyně jeho dcery, dvaadvacetiletá anglická dívka jménem Porcie Langhamová, do které jsem se ve dvou minutách zamiloval a která se právě tak rychle zamilovala do mne – to jsem viděl i bez brýlí. Byl tu ještě další host, jakýsi Američan – ale poněkud předbíhám. Když všichni ještě čekali v přijímacím pokoji, trochu popíjeli pro lepší chuť k jídlu a chladně si měřili pozdní příchozí, sluha ohlásil:

„Pan Lloyd Hastings.“

Jakmile skončily zdvořilostní obřady, Hastings se podíval na mne a rozběhl se ke mně s rukou srdečně napřaženou; pak se zarazil právě v okamžiku, kdy mi měl podat ruku, a rozpačitě řekl:

„Promiňte, prosím, měl jsem dojem, že vás znám.“

„Ale vždyť mě opravdu znáte, člověče.“

„Ne. Což vy jste opravdu –“

„Milionář Kapsička? Ano, jsem. Klidně mi tak říkejte, jsem na to zvyklý.“

„To tedy je opravdu překvapení. Několikrát jsem četl vaše jméno ve spojitosti s tím přízviskem, ale ani mě nenapadlo, že byste vy mohl být ten Henry Adams, o kterém tam psali. Vždyť to není ani šest měsíců, co jste seděl v kanceláři u Blaka Hopkinse v San Francisku a pomáhal mi celé noci pořádat a ověřovat obstavený majetek firmy Gould a Curry, abyste si něco přivydělal. Jak mě mohlo napadnout, že vás najdu tady v Londýně jako úžasného milionáře a bezpříkladnou celebrity! To je opravdu jako z Tisíce a jedné noci. Člověče, úplně mě to vyvedlo z míry; vůbec to nemohu pochopit; počkejte chvíli, až se mi to v hlavě srovná.“

„Po pravdě řečeno, Lloyde, nejste na tom o nic hůře než já. Taký to nemohu pochopit.“

„Ohromuje mě to. Jsou tomu teprve tři měsíce, co jsme spolu byli v Hornické restauraci –“

„Ne, bylo to Na Veselce.“

„Máte pravdu, bylo to Na Veselce; přišli jsme tam ve dvě po půlnoci, dali jsme si něco k jídlu a kávu po té šestihodinové dřině s obstaveným majetkem a já se vás snažil přemluvit, abyste se mnou jel do Londýna, nabízel jsem vám, že vám vymohu dovolenou, zaplatím všechna vydání a ještě něco přidám, podaří-li se mi ten obchod; ale vy jste o tom nechtěl ani slyšet, říkal jste, že se mi to nepodaří a prý na to nemáte, abyste mohl přerušit svoji kariéru a musel pak po návratu nekonečně dlouho zase něco pořádného shánět. A najednou jste tady. To je mi ale podivné! Jak se stalo, že jste tady, a co vás tak neuvěřitelně vyneslo?“

„Ale pouhá náhoda. To by bylo dlouhé povídání – vlastně pohádka, abych tak řekl. Jednou vám to všechno budu vyprávět, ale teď ne.“

„Kdy?“

„Na konci měsíce.“

„To je ještě déle než čtrnáct dní. Příliš napínáte moji zvědavost. Povězte mi to za týden.“

„Nemohu. Dovíte se za čas, proč nemohu. Ale jak jdou obchody?“

Jeho veselost rázem pominula a odpověděl s povzdechem:

„Byl jste skutečný prorok, Henry, skutečný prorok. Kdybych sem byl raději nejezdil! Ani o tom nechci mluvit.“

„Ale musíte. Až půjdeme odtud, musíte jít ke mně a všechno mi povíte.“

„Mohu? Myslíte to vážně?“ a v očích se mu zaleskly slzy.

„Ano; chci o tom slyšet všechno do nejmenších podrobností.“

„Díky! Po všem, co jsem tu prožil, slyším hlas, vidím oči, které mi opět projevují lidskou účast – bože! Za to bych dokázal poděkovat na kolenou!“

Pevně mi stiskl ruku, objal mě, uklidnil se tím a čile se chystal k večeři – která však nenastala. Nikoli; došlo k tomu, co se vždy děje v tom zvráceném a přemrštěném anglickém společenském systému – nepodařilo se vyřešit otázku, kdo tu má nejvyšší společenské postavení, a tak se večeře nekonala. Angličané vždycky povečeří, než jdou někam na večeři, poněvadž vědí, jaké jim hrozí nebezpečí; ale cizince nikdo nikdy nevaruje, a tak klidně vleze do pasti. Tentokrát se ovšem nikomu nic zlého nestalo, neboť všichni jsme už byli po večeři, poněvadž nikdo z nás nebyl nováček, kromě Hastingse, ale tomu už vyslanec řekl, když jej zval, že z úcty k anglickým zvyklostem žádnou večeři nepřichystal. Všichni se ujali svých dam a kráčeli s nimi do jídelny, neboť je zvykem počínat si podle obvyklého pořadu; ale tím ten spor začal. Vévoda ze Shoreditchu si přál jít první a zasednout v čele stolu a tvrdil, že má vyšší společenské postavení než vyslanec, který zastupuje jenom národ, a nikoli panovníka; ale já trval na svých právech a odmítl jsem se podřídit. Ve zprávách o vynikajících osobnostech mi vždycky dávali přednost před všemi vévody nepatřícími do královského rodu, taky jsem se s tím vytasil a žádal

jsem, aby mi i tento vévoda dal přednost. Ať jsme se namáhali, jak chtěli, samozřejmě jsme to nedokázali vyřešit, a tak se vévoda nakonec (neprozřetelně) uchýlil k tomu, že poukazoval na svůj původ a starobylost svého rodu, a já mu odpověděl, aby na mne nechodil s Vilémem Dobyvatelem a aby pamatoval, že pocházím od Adama, jak to dokazuje moje jméno, kdežto jeho jméno svědčí jen o tom, že pochází z vedlejší linie a že jeho rod má nedávný normanský původ; všichni jsme se tedy zase vrátili do přijímacího pokoje a vzali zavděk jídlem vestoje – to vám dají talíř sardinek a jednu jahodu, zařadíte se do některé skupinky, stojíte a požíváte. Při takovém jídle se nebere otázka přednosti tak přísně; ti dva lidé nejvyššího postavení, kteří jsou ve sporu, hodí si šilinkem, a ten, který vyhraje, pustí se do své jahody první, ten pak, který prohrál, dostane onen šilink. Pak házejí další dva, potom další dvojice a tak dále. Když jsme se občerstvili, všichni jsme se pustili do karet a vklad do každé hry byl šest pencí. Angličané nikdy nic nehrají pro zábavu. Nemohou-li nic vyhrát nebo prohrát – co to je, na tom nesejde – prostě nehrají.

Měli jsme se krásně; určitě jsme se měli krásně my dva, slečna Langhamová a já. Tak mě okouzila, že jsem nedokázal spočítat, co držím v ruce, když se mi v kartě objevily víc než dvě řady; a měl-li jsem už vyhráno, nikdy jsem to nepoznal, začal jsem nabírat další karty a vždycky bych to byl prohrál, jenže ona hrála úplně stejně, protože jí prostě bylo zrovna tak jako mně; a tak jsme nikdy nikdo nevyhráli, a vůbec jsme se nedivili, že nevyhráváme; prostě jsme oba věděli, že jsme šťastni, nic jiného jsme ani nechtěli vědět a nepřáli jsme si být vyrušováni. A já jí pak řekl – opravdu jsem jí to řekl – že ji miluji; a ona – nu, ona zčervenala až po kořínky vlasů, ale byla ráda; a doopravdy mi řekla, že je ráda. Ne, takový večer jsem ještě nezažil! Kdykoli jsem zapisoval figury, vždycky jsem k tomu něco připsal; a kdykoli zapisovala ona, potvrdila mi příjem. Nemohl jsem ani říci: „Dvě navrch,“ abych nedodal: „Bože, vy jste krásná!“ A ona říkala: „Dvě osmy, dva kluci, tři desítky, jedna sedma a dvě

sedmy, to jsou tři sedmy, vid'te, že je to tak?“ a úkosem se na mne dívala zpod řas, ach, tak krásně a vychytrale! Hotové blaho!

Mluvil jsem s ní naprosto poctivě a otevřeně, řekl jsem jí, že nemám ani cent, jenom tu milionovou bankovku, o které tolik slyšela, která mi však nepatří, a to podnítilo její zvědavost; ztišil jsem hlas a pověděl jsem jí celou tu historii od samého začátku a ona se div smíchy nezalkla. Nemohl jsem pochopit, co jí na tom, u všech čertů, může být k smíchu; ale prostě jí to bylo k smíchu; každou půl minutu ji nějaká nová podrobnost rozesmála a já se musel zarazit asi tak na půl druhé minuty, aby se zase mohla uklidnit. Smála se, až jí z toho bylo nanic – tak mi to sama řekla; nic takového jsem nikdy neviděl. Chci říci, že jsem nikdy neviděl, aby bolestný příběh – příběh plný nesnází, starostí a obav – takhle účinkoval. A miloval jsem ji tím víc, neboť jsem viděl, že umí být veselá, i když se nic veselého neděje; takovou ženu jsem přece brzy mohl potřebovat, jak už věci vypadaly. Samozřejmě jsem jí řekl, že musíme dva roky počkat, až budu ze svého platu opravdu něco mít; ale to jí nevadilo, jenom vyjádřila naději, že budu utrácet co nejobezřetněji, abych nenadělal dluhy na účet platu za třetí rok. Pak se začala trochu strachovat a chtěla vědět, zda jsme se nezmýlili a nepočítali pro první rok s větším platem, než jaký opravdu bude. To promluvil zdravý rozum a trochu mi ubylo sebedůvěry; ale vnuklo mi to dobrý obchodnický nápad a okamžitě jsem se s ním vytasil.

„Porcie, miláčku, bylo by ti proti mysli jít se mnou, až se setkáme s těmi starými pány?“

Trochu se polekala, ale řekla:

„N-ne, nebylo, kdyby tě moje přítomnost povzbudila. Ale – myslíš, že se to hodí?“

„Nevím, jestli se to hodí – vlastně se bojím, že ne; ale závisí na tom tak mnoho –“

„Pak jdu s tebou, ať se to hodí nebo nehodí,“ odpověděla v krásném a šlechetném nadšení. „Jak já budu šťastná, když budu vědět, že někomu pomáhám!“

„Že pomáháš? Vždyť ty to všechno uděláš sama. Jsi tak krásná, tak milá, tak líbezná, že budu moci, když tam budeš ty, žádat plat čím dál větší, až to ty stařečky přemůže a neodváží se vzdorovat.“

Měli byste vidět tu sytou červen v jejích tvářích a ty její šťastně zářící oči!

„Ty jeden ošemetný lichotníku! V tom, co říkáš, není ani za mák pravdy, ale přesto s tebou půjdu. Poučí tě to možná, aby sis nemyslel, že se každý dívá stejnýma očima jako ty.“

Zmizely mé pochybnosti? Vrátila se mi sebedůvěra? To můžete rozhodnout sami podle toho, že jsem si hned na místě zvýšil plat za první rok na dvanáct set liber. Ale já jsem to neřekl; chtěl jsem ji překvapit.

Celou cestu domů jsem byl jako ve snách, Hastings na mne mluvil, ale já neslyšel ani slovo. Když jsme vstoupili do mého salónu, vzpamatoval jsem se tím, jak začal horlivě chválit, co tu mám různých pohodlných a přepychových vymožeností.

„Nechte mě tu stát a kochat se tím do sytosti! Propána, to je palác – úplný palác! A v něm všechno, co si jen člověk může přát, včetně útulného krbu a přichystané večeře. Henry, tady z toho nejen chápu, jak jste bohatý, ale taky si do morku kostí uvědomuji, jak já jsem chudý – jak jsem chudý, ubohý a zdeptaný, jak mě na hlavu porazili a zničili!“

Hrom do toho! Z takových řečí mi šel mráz po zádech. Vyděsilo mě to tak, že jsem se úplně probral a pochopil, že stojím na tenoučké slupce a pod sebou mám kráter. Předtím jsem si neuvědomoval, že sním – chci říci: nějaký čas jsem si nepřipouštěl, že sním; ale teď – proboha! Po uši v dluzích, bez jediného centu, zodpovědný za štěstí nebo neštěstí krásné dívky a s vyhlídkami jen a jen na plat, který ve skutečnosti možná ani nedostanu – který určitě nedostanu! Ach ouvej! Jsem beznadějně ztracen! Nic mě nezachrání!

„Henry, pouhá kapka z toho, co vyděláte za jediný den, co ani nepočítáte, znamenala by –“

„Co vydělám za den! Tady se napijte skotské a rozveselte se. Vrhňte to do sebe! Ale ne – vždyť vy máte hlad; sedněte si a já –“

„Nic mi nechystejte; nic nechci. Nemohu v poslední době jíst; ale pít s vámi budu, až třeba padnu. Dejme se do toho!“

„Ťukneme si, souhlasím! A teď mi, Lloyde, povězte, co se vám stalo, já zatím uvařím čaj.“

„Mám vám to povídat znovu?“

„Znovu? Co tím myslíte?“

„Ptám se vás, chcete-li to slyšet celé ještě jednou.“

„Zda to chci slyšet ještě jednou? Jaký je to nesmysl? Počkejte, už nepijte. Nepotřebujete to.“

„Vždyť vy mě, Henry, úplně lekáte. Což jsem vám všechno nepověděl, když jsme šli sem?“

„Vy?“

„Ano, já.“

„Henry, s vámi je to vážné. To mě znepokojuje. Čeho jste se to tam u vyslance napil?“

„Lásky! Lásky k nejmilejší dívce na světě! Opětované lásky!“

Tu se ke mně vrhl a začal mi potřásat rukou a potřásal jí, až nás oba ruce bolely; vůbec mi nevyčítal, že jsem neslyšel ani slovo z toho, co mi vyprávěl celou cestu tři míle dlouhou. Prostě usedl, a protože byl trpělivý dobrák, všechno mi to pověděl znovu. V stručném obsahu to znělo takto: připlul do Anglie s něčím, co pokládal za velikou příležitost; měl oprávnění prodat obstavený majetek firmy Gould a Curry a ponechat si všechno, co by z toho vyzískal nad milion dolarů. Dřel se, použil všech styků a známostí, usiloval všemi čestnými prostředky, utratil už takřka všechny peníze, které měl, nedokázal přimět ani jediného kapitalistu, aby ho aspoň vyslechl, a jeho oprávnění k prodeji mělo vypršet na konci měsíce. Zkrátka byl zničen. Vyskočil a zvolal:

„Henry, vy mě můžete zachránit! Můžete mě zachránit a jste jediný člověk v celém vesmíru, který mě může zachránit. Zachráníte mě? Chcete mě zachránit?“

„Řekněte mi, jak by se to dalo zařídit. Vyjádřete se, člověče.“

„Dejte mi za to moje oprávnění milion a zaplatte mi cestu domů! Ne, neodmítejte!“

Byla to pro mne úplná muka. Už jsem se chystal říci: „Lloyde, i já jsem chudák – bez jediného haléře a zadlužený.“ Hlavou mi však jako blesk kmitl nápad, sevřel jsem čelisti a uklidňoval jsem se tak dlouho, až jsem byl chladně rozvázný jako kapitalista. Nasadil jsem obchodnický tón, ovládl jsem se a řekl:

„Chci vás zachránit, Lloyde –“

„Pak jsem již zachráněn! Bůh vám navždy žehnej! Jestli jsem –“

„Dovolte, abych dokončil, Lloyde. Chci vás zachránit, nikoli však tak, jak vy navrhuje, poněvadž to by po vši vaší námaze a po všech riskantních krocích, které jste podnikl, nebylo vůči vám spravedlivé. Nepotřebuji kupovat žádné obstavené doly; v takovém obchodním středisku, jako je Londýn, mohu udržet svůj kapitál v oběhu i bez toho; a také to dělám; ale poslyšte, co podniknu. O tom dole samozřejmě všechno vím; vím, že má nesmírnou hodnotu, a bude-li si to někdo přát, budu na to přísahat. Do čtrnácti dní jej prodáte za tři miliony v hotových penězích, budete při tom používat mého jména a pak se rozdělíme rovným dílem.“

Byl by mi tam rozmlátil všechnen nábytek na třísky, jak se šílenou radostí roztancoval, a byl by tam všechno zničil, kdybych mu nebyl podrazil nohy a nesvázal ho.

Ulehl pak dokonale šťasten a řekl:

„Mohu tedy užívat vašeho jména! Vašeho jména – to je úžasné! Bohatí Londýňané se seběhnou v celých hejnech, budou se o ten majetek prát! Jako kdybych se znovu narodil, ano, jsem znovuzrozený člověk a nezapomenu vám to, co budu živ!“

V necelých čtyřiaadvaceti hodinách se Londýna zmocnilo vzrušení! Den za dnem jsem pak nedělal nic jiného, než seděl doma a říkal všem, kdo přicházeli:

„Ano, řekl jsem mu, aby se na mne odvolal. Zním toho člověka a znám ten důl. Charakter toho muže je bez poskvrny a ten důl má cenu mnohem větší, než jakou za něj žádá.“

Všechny večery jsem zatím trávil s Porcií u vyslance. O onom prodeji jsem jí neřekl; chtěl jsem ji překvapit. Mluvili jsme o platu; nikdy jsme nemluvili o ničem jiném než o platu a o lásce; někdy o lásce, někdy o platu, někdy o lásce i o platu zároveň. A panečku, co zájmu projevila o naše něžné vztahy vyslancova žena i dcera, co si do nekonečna navymýšlely důmyslných tahů, které měly zabránit, aby nás někdo rušil, které měly všechno zatajit před vyslancem, aby nás nezačal podezřívát – nu zkrátka, bylo to od nich tak milé!

Když konečně měsíc uplynul, měl jsem v jedné londýnské bance k dobru milion dolarů a právě tak byl zajištěn i Hastings. Oblékl jsem si to nejlepší, co si člověk mé úrovně může opatřit, jel jsem přes Portland Place, přesvědčil jsem se pohledem na dům, že se ti dva podivíni patrně už vrátili z cest, pokračoval jsem pak v cestě k vyslanci, vyzvedl jsem tam svoji milovanou, rozjeli jsme se zpátky a cestou jsme horlivě hovořili o platu. Tak ji to vzrušovalo a znepokojovalo, že byla prostě nesnesitelně krásná. Řekl jsem: „Drahoušku, vypadáš tak nádherně, že by to byl zločin, kdyby nám někdo chtěl upírat jediný penny z tří tisíc liber ročně.“

„Henry, Henry, vždyť ty nás oba zničíš!“

„Jen se neboj. Zůstaň jen taková, jaká teď jsi, a spolehni se na mne. Všechno dobře dopadne.“

Jak se tedy ukázalo, já musel povzbuzovat ji, aby si zachovala odvahu. Pořád mě zapříisahala:

„Ale pamatuj přece, že možná nedostaneme nic, budeme-li žádat příliš mnoho; a co potom s námi bude, když se octneme bez jediné možnosti, jak si vydělat na živobytí.“

Uvedl nás týž sluha jako tenkrát a v příštím okamžiku jsme ty dva staré pány spatřili. Samozřejmě je překvapilo, že mám po boku to krásné stvoření, ale já řekl:

„Jen klid, pánové, to je moje příští opora a pomocnice.“

Představil jsem jí oba pány a nazval jsem je při tom jejich jmény. Nepřekvapilo je to; věděli, že jsem dost chytrý, abych se podíval do adresáře. Vybídli nás, abychom usedli, chovali se velmi zdvořile ke mně, starostlivě pečovali, aby jí ulevili v jejích rozpacích, a dbali, aby měla co největší pohodlí. Pak jsem řekl:

„Pánové, jsem připraven podat vám zprávu.“

„To nás opravdu těší,“ řekl ten, co se vsadil, že vydržím, „protože můžeme rozhodnout, kdo vyhrál sázku, kterou jsem uzavřel s bratrem Abelem. Jestliže jste získal sázku pro mne, dostanete jakékoli místo, které vám budu moci poskytnout. Máte tu milionovou bankovku?“

„Zde je, pane,“ a podal jsem mu ji.

„Vyhrál jsem!“ vykřikl a plácl Abela po zádech. „Tak co tomu říkáš, bratře?“

„Říkám, že to tedy opravdu přežil a já prohrál dvacet tisíc liber. Nikdy bych tomu byl nevěřil.“

„Mám pro vás i další zprávu,“ pokračoval jsem, „a to zprávu hodně dlouhou. Prosím, abyste mi dovolili co nejdříve sem přijít a podrobně vám povědět, co se za ten měsíc se mnou dalo; mohu vám zaručit, že to stojí za to. Ale hned teď se můžete podívat na tohle.“

„Cože, člověče! Potvrzení na dvě stě tisíc liber uložených v bance. To je vaše?“

„Moje. Vydělal jsem to tím, že jsem třicet dní uvážlivě používal maličké půjčky, kterou jste mi poskytl. A dělal jsem to tak, že jsem nakupoval drobnosti a pak jsem žádal na tu bankovku zpátky.“

„Ohromujete mě! Člověče, to je neuvěřitelné!“

„Jen počkejte, dokáži vám to. Nemusíte mi věřit, pokud nepodám důkazy.“

Ale teď přišla řada na Porcii, aby byla překvapena. Otevřela oči dokořán a řekla:

„Henry, jsou to opravdu tvoje peníze? Obelhával jsi mě?“

„Obelhával jsem tě, drahoušku. Ale jistě mi to odpustíš.“

Čtverácky našpulila rty a řekla:

„Nebud' si tak jist. Je to hanba, že jsi mě tak mohl klamat!“

„Však tě to přejde, miláčku, přejde tě to; vždyť to byl jen žert. Tak a teď půjdeme.“

„Ale počkejte přece! To místo, zapomněl jste? Chci vám opatřit místo,“ řekl ten, co na mne vsadil.

„Jsem vám nesmírně vděčen,“ odpověděl jsem, „ale místo opravdu nepotřebuji.“

„Můžete přece mít nejlepší místo ze všech, která mohu opatřit.“

„Z celého srdce vám děkuji; ale ani takové místo nepotřebuji.“

„Henry, stydím se za tebe. Ten pán je tak hodný a ty mu děkuješ jen na půl úst. Mohu poděkovat za tebe?“

„Umíš-li poděkovat líp, hned se do toho dej, miláčku. Uvidíme, jak to dokážeš.“

Šla k tomu pánovi, co na mne vsadil, sedla si mu na klín, dala mu paži kolem krku a vtiskla mu polibek přímo na ústa. Pak se ti dva staří páni hlasitě rozesmáli, ale já byl ohromen a stál jsem, dalo by se říci, jako zkamenělý. Porcie řekla:

„Tatínku, prohlásil tady, že mu nemůžeš poskytnout místo, které by mohl potřebovat; a to mě uráží –“

„To je tvůj tatínek, miláčku?“

„Ano, je to můj nevlastní tatínek, nejmilejší ze všech tatínků. Ted' už asi chápeš, proč jsem se mohla smát tam u vyslance, když jsi mi vyprávěl, aniž jsi věděl, kam patřím do rodiny, jaké trampoty a starosti tě potkaly vinou toho, co si na tebe vymyslel tatínek a strýc Abel.“

Ted' ovšem šly žerty stranou, promluvil jsem bez obalu a přímo k věci.

„Nejdražší pane, беру zpátky, co jsem řekl. Skutečně mi můžete poskytnout místo, je volné a já je potřebuji.“

„Mluvte přesněji.“

„Jde o místo ve vaší rodině. Chci být vaším zetěm.“

„Vida, vida! Ale protože jste takovou funkci ještě nezastával, jistě si sám uvědomujete, že nemůžete předložit doporučení, jak je vyžadují podmínky úmluvy, a tak –“

„Zkuste to se mnou – ach, zkuste to, prosím vás! Zkuste to se mnou třicet čtyřicet let, a kdybych –“

„Nu dobře, platí; je to jen maličkost, vezměte si ji.“

Zda jsme byli my dva šťastni? V celém nezkráceném slovníku není slov, která by to vylíčila. A když se Londýn o několik dní později dověděl, jaká dobrodružství mě za ten měsíc s onou bankovkou potkala a jak skončila, zda si o tom Londýn povídal a výborně se bavil? Ano.

Tatínek mé Porcie odnesl tu přátelskou a milou bankovku zpátky do Anglické banky a proměnil ji za drobnější peníze; banka pak zrušila její platnost, dala mu ji darem, on ji dal nám k svatbě a my ji od té doby máme pověšenu v rámu na nejsvětějším místě našeho domova. Neboť skrze ni jsem získal svou Porcii. Nebýt této bankovky, nebyl bych mohl setrvat v Londýně, nebyl bych navštívil vyslance, nebyl bych se nikdy s ní sešel. A tak vždycky říkám: „Ano, je to opravdu milionová bankovka, jak sami vidíte; za svého života posloužila jen při jednom nákupu, a to se tenkrát za ni koupilo něco, co mělo jen asi tak desetinu její hodnoty.“

Mark Twain
Milionová bankovka

Překlad Zdeněk Urbánek
Ilustrace na obálce z volných zdrojů
Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 8. 4. 2022

ISBN 978-80-274-2340-8 (epub)
ISBN 978-80-274-2341-5 (pdf)
ISBN 978-80-274-2342-2 (prc)